

Emlékek jövője

Tudatunkban őrzött emlékeink sorsa bizonytalan. Vannak köztük, amelyek nem veszítik fényüket, mások megfakulnak, elporladnak. Tárgyi emlékeinkkel sincs másképp. Nemzeti kincseink közül pedig azokat, amelyeket a „műemlék” névvel tisztelünk, állandó gondoskodás híján pusztítja az idő. Takács János megyei főépítész két éves munkával olyan tervet készített, amely célja szerint Csongrád megye műemlékeinek védelmét biztosítaná — méghozzá hosszú távon. Az általa javasolt megoldási módokról beszélgettünk.

— A tervezet bevezetőjében az utóbbi idők felerősödő identitástudatáról beszél. Mi az oka annak, hogy változóban van a társadalom értékítélete?

— Úgy gondolom, ennek legfőbb oka, hogy alapvető szemléletváltás van kialakulóban. Néhány évtizede a „progresszió” fogalmát az jelentette, hogy a volt grófi kastélyokat, kúriákat kirabolták, tönkretették, vagy ami megmaradt, azt méltatlanul célokra használták. Ez bosszúhadjárat volt az „urak” és a „klerikális reakció” ellen, amelynek jó néhány műemlék áldozatul esett. Például az ófődeáki kastély szalonjának intarziás padlóját az üst alatt tüzelték el, hogy a kastélyba szalmazsákokkal beszállásolt munkásoknak ebédt főzzenek! Később ez a szemlélet kezdett megváltozni és — legelőször az irodalomban — újra megjelentek azok a polgári demokráciához kötődő eszmények, amelyek visszaadták a régi értékek becsületét. A társadalmi kőztudatban is érzékelhető volt a polgári értékek utáni nosztalgikus vágyakozás. A hivatalos szemlélet módosulása pedig annak volt köszönhető, hogy fokozatosan beindult egy olyan vezetőváltás, amelynek eredményeként humánusabb gondolkodású emberek jutottak döntéshozó helyzetbe.

A kör bezárul

— A megmaradt műemlékek méltatlan fölhasználását említette. A szélsőséges ófődeáki példán kívül mit ért ezalatt?

— Félreértés ne essék: nem a szociális és egészségügyi célú intézmények ellen szólok. De ezek az épületek nem ilyen céllal készültek, és ugyanezen oknál fogva a használatnak sem felelnek meg! Sajnos, mindez hiába nyilvánvaló az egészségügy számára, új ferőhelyeket nehéz teremteni, amikor egyetlen hely egymillió forintba kerül. És itt bezárul a kör. Az akkori rossz döntések a legnagyobb akadályai annak, hogy ezeket az épületeket méltó módon használják föl.

— Megyénknél maradványok, milyen az itt lévő műemlékek állapota?

— Sajnos, általánosítható a jöközödo állagromlás. Ez már csak azért is elkésérítő, mert Csongrád megye nem túl gazdag műemlékekben, ugyanakkor az egyes objektumok művészeti, kulturális értéke országos, esetenként európai jelentőségű.

— Mi az oka ennek a helyzetnek?

Eltüzelt intarzia, tönkrement kastélyok

lezni a tulajdonost, vagy használatot az állagvédelem elvégzésére, a káros használat megszüntetésére! Mindehhez persze nem nélkülözhető a szükséges szervezeti rendszer működése, állandó kapcsolattartás az Országos Műemléki Felügyelőséggel.

Csak igényesen!

— Az eredeti terv még a megyei rendszerre készült. Mi lesz a sorsa ezután, hiszen az önkormányzati törekvések erősödőben vannak?

— Az itt megfogalmazott ajánlások épp olyan hatékonyak lehetnek az önkormányzati formációban is, mint a régi megyerendszerben. Persze nagyon sok múlik majd a helyi vezetők szemléletén és a rendelkezésre álló pénzforsorásokon. Az ajánlás törvényességi része azonban kötelező érvényű lesz. Ez elsősorban a mindenkori tulajdonos, vagy kezelő kötelességeit határozza meg, hangsúlyozva, hogy az emléket méltó funkcióban használják. Emellett rendkívül fontos lenne, hogy minden önkormányzat elkészítse a műemlékvédelem helyi szabályozását. Attól viszont nagyon félek, hogy lesznek olyan önkormányzatok, amelyek — szükséges pénzeszközök híján — még a további állagromlást sem tudják megakadályozni. Riasztó példaként a kismombori műemlékegyüttes említhető amelyet kastélyával együtt szinte teljesen tönkretettek (bár ebben a fogamatban súlyos szemléletbeli torzulások is szerepet játszottak). Az építési hatóságok viszont egyetlen esetben sem kötelezték senkit a méltatlanul kezelt és elhanyagolt műemlékek helyreállítására! Az is igaz viszont, hogy meg sem próbálták. Aki ilyen intézkedést mert volna hozni, a második hasonlóra talán meglett volna ideje, a harmadikra viszont már biztosan nem...

— Létezik tehát a cselekvési program, amely részben csak ajánlás jellegű. Ön viszont kitért már arra is, hogy a műemlékvédelem tudatformálást is jelent.

— Az értékek védelme nemcsak a szakma ügye, hanem mindenkié. A társadalmi szemlélet változása nagyon fontos, hiszen például a műemléki környezet megőrzése is csak így lehetséges! Ez azt jelenti, hogy egy műemléki vagy városképi jelentőségű környezet bármiféle fejlesztése csak megfelelő igényességgel lehetséges. Jó példa erre a Szent György tér. És ha hozzáértő építészre bízzák a munkát, csak minimális többletköltséget jelent, ha egy új épület alkalmazkodik a környezetéhez. A tudatformálást azonban az iskolában, a tömegtájékoztatóban — ahogyan például Ráday Mihály teszi — kellene az értékisztelet szemléletével segíteni.

Nyilas Péter

Jövőre is lesz

Szépségkirálynő-választás

Jövőre ismét lesz szépségkirálynő-választás Magyarországon — jelentette be a Multimedia Kft. pénteken rendezett sajtótájékoztatóján, a Duna Intercontinental Szállóban.

Mint elhangzott: az elődöntőket Budapesten, Győrött, Pécsen és Debrecenben rendezik; az országos közép-döntőt áprilisban, Budapesten tartják. Ezen a versenyen választják ki a döntőbe jutókat, és ezt követően kéthetes előkészítő tanfolyamot szerveznek mozgástanárokkal, manekenekkel, fodrászokkal közreműködésével. Az országos döntő gálaestjét — immár hagyományosan — közvetíti a televízió.

A Multimedia a 18 és 23 év közötti lányok jelentkezését várja 1990. április 1-éig.

Mentes József Aase-díjas!

Szép karácsonyi ajándékot kapott Mentés József, a Szegedi Nemzeti Színház érdemes művésze. Kedden vehette át a Gobbi Hilda által alapított Aase-díjat, melyet kiváló epizodistáknak fognak kiosztani ezután minden év karácsonyán (a díj neve Gobbi híres Peer Gynt-béli szerepére utal).

Az alapítvány kuratóriuma — Töröcsik Mari, Almásy Éva, Fekete Tibor, Szoboszlai Sándor, Szilágyi Tibor — első alkalommal ítélte oda a díjat négy színművésznek, Haeser Józának, Solyom Katinak, Horváth Józsefnek és Mentés Józsefnek.

— Örül a díjnak?

— Ebben a történelmi pillanatban, amikor a romániai nép ünnepel, egyébként is boldog vagyok. Örülök az Aase-díjnak, főleg annak, hogy nem mindig csak a közszájon forgó pesti színészeket tisztelik meg kitüntetéssel, jólesik, hogy a vidékre is gondoltak.

— Kollégái gratuláltak-e már?

— Néhányan igen, de miután a zürzavar miatt most nincs előadás, nem nagyon van alkalom találgatni velük. A színház vezetőinek mindenesetre bejelenttem, mert úgy éreztem, ezzel a díjjal a színházat is megtisztelték. Itthon, mikor Pestről a díj átadásáról megérkeztem, Töröcsik Mari gratuláló távirata várt. Jólesett, hiszen szép „Régi nyár”-t töltötünk el együtt.

Mi is gratulálunk, s nyugodtabb jövő esztendő kívánunk!

(pacsika)

Asszony, fején püspöksüveggel

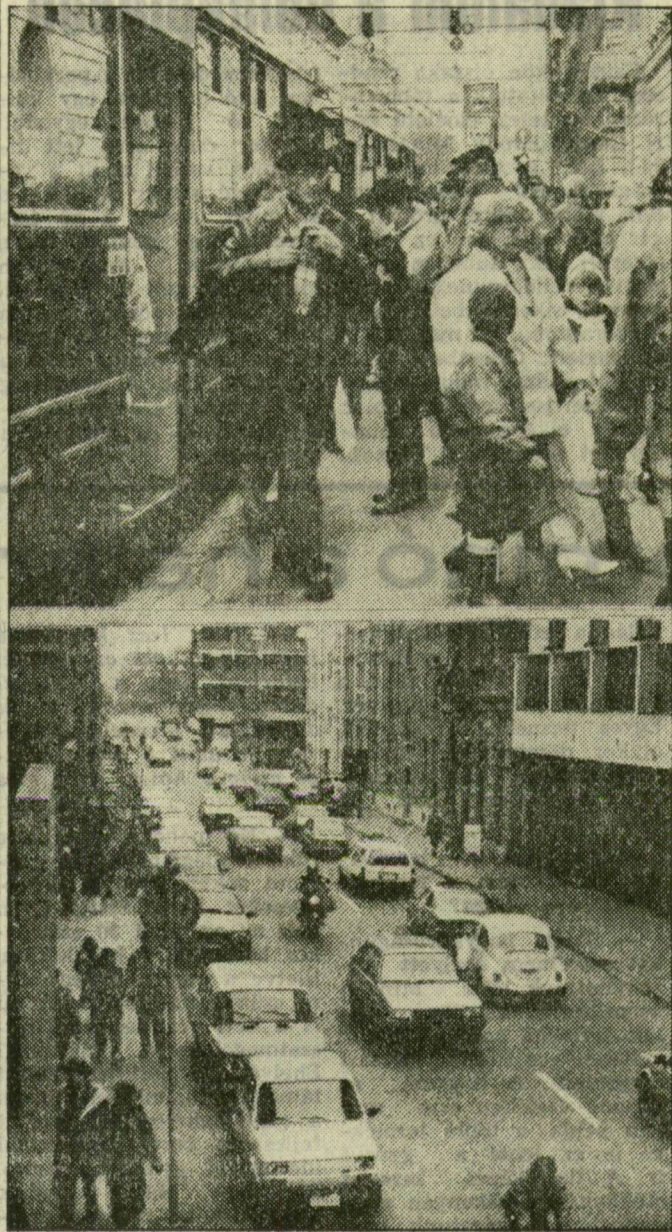
A világnak az a része, amely hagyományait folyton megszokta, hogy a nők viselhetek kendőt, kalapot, koronát, adott esetben sisakot is, foghatnak kosarat, repülőgépkormányt, jogart vagy főzőkanalat, meghökken a szokatlan kép láttán. Egy asszony, a fején püspöksüveg, bal kezében díszes pásztorbot. Az első asszony a kereszténység két-ezeréves történetében, akit püspökké szenteltek Bostonban, 1989. februárjában. Az anglikán egyház amerikai szárnyához tartozó választótestületi asszony nem válogatott esztendő esett Barbara Harris asszonyra, igazi amerikai karrier áll mögötte. Mindössze 1974-ben lépett egyházi szolgálatba, 6 évvel később pappá szentelték, 8 év múlva segédpüspök Massachusetts államban, s most, egy esztendő múltán, a fejére tették a mitrát, a püspöksüveget. Az egyenpüspökség és látványos példája azonban nem váltott ki osztatlan lelkesedést sem az anglikán egyházban, sem a vele kapcsolatot kereső Vatikánban. Barbara Harris eredeti bűne mellett, hogy tudniillik nő, súlyosabb vétkeket is cipelt a földi lét rögtön útjain: elvált asszony.

A gyengébb (?) nem (!)

A fedettpályás atlétikai világbajnokság budapesti nyitánya, de kiváltképpen a szőli eredmények kapcsán ismét téma a gyengébb nem menetelése a rekordok útján. Hogy mikor érik el, netán múltjakkal felül a férfiak teljesítményét? A kérdés több, mint elméleti, érdekes összehasonlításokra ad alkalmat. Igaz, hogy Spárta már számított a nőkre, ám az újkori olimpiai történetében 1912-ig kellett várni, amíg úszásban rajthoz állhattak, és csak 1928-ban versenyezhetek először atlétikában. Azóta biztosan tartják a formájukat, ha úgy tetszik, folyamatosan csökkentik a férfiaktól elválasztó távolságot. 1928-ban például 1,9 másodperc volt a különbség a 100 méteres síkfutásban. Ugyanez 1988-ban 0,66-ra csökkent Florence Griffith-Joyner jóvoltából. A maratoni távon még látványosabb a közeliítés: 1964-ben 1 óra 13 perc 50 másodperc választotta el a legjobb férfiatlétát a legjobb futónőtől. 1988-ban a különbség mindössze 13 perc 54 másodperc volt.

Nézzük az úszást. Az NDK szőli csillaga, Kristin Otto olimpiai bajnok eredményével a 100 méteres gyors- és hátúszásban egyaránt maga mögé utasította volna a melbourne-i férfibajnokot. Az ausztrál Tracy Wickham 1978-ban, 400 méteren elért eredményével 1 percet vert volna a huszas évek sztárjára, Johnny Weismüllerre, vagy ha így jobban ismert, a Tarzanra. Az amerikai úszók orvosa szerint Mark Spitz — hét aranyat vitt haza Münchenből 1972-ben — akkori eredményével ma csak rendkívül nagy küzdelemben tudna felkapaszkodni a dobogóra, az úszólányok közé. És mivel minden összevetés papírszavú — hiszen az egyetlen díjlovaglás kivételével nem rendeznek közös versenyeket az olimpián — a jövő is jóslásokra szorítkozhat. Kenneth F. Dyer szerint a 100 méteres síkfutásban 2054-ig, 400-on 2020-ig, 800-on 2021-ig, 200-on pedig 2066-ig kell várni, amíg atlétán legyőzheti férfi vetélytársát.

Mindezek után ki tarthatna csodabogárnak a holland Irene Jannt, aki a La Manche oda-vissza tartó versenyén 3 óra 15 perccel előzte meg az elsőégre pályázó legjobb férfiuztót. Aki egyébként nyolcadikként ért célba azon a versenyen, ahol az első hét helyet nők foglalták el.

Somogyi Károlyné felvétele

Mintha kergetnének bennünket, sietünk, loholunk, gyalog és autóbusszon, motoron és villamoson. Ünnepe előtt nehezebb sorra kerülni az üzletben, átjutni az úttesten, elérni a munkahelyre. Ilyenkor az utca veszélyes, vigyázzunk magunkra — és egymásra.

Kiűzetés a paradicsomból

A büntetőjog példa nélküli eseteként említik azt az ítéletet, amelyet a vogherai bíróság hozott a közelmúltban. Minthogy a közlekedési vétségek sokasodása már a parlamentet is foglalkoztatta, s a honatyák az elrettentés különféle módzatain vitakoztak, a bíróság cselekedett. Giuseppe Brocchetta kiskereskedőt egy havi elzárásra, 300 ezer líra pénzbírságra és főbüntetésként Itália minden étermeiből és kocsmájából való egyeztetendő kitiltásra ítélte. Az ok: jogosítvány nélkül és ittasan vezetett. Fontos a bíróság indoklása. Mivel a kocsmai hangulat és a környezet magában rejti a mértéktelen alkoholfogyasztás lehetőségét — kiváltképpen, ha megfelelő társak is vannak — célzerű a vádlottat már a csábító társulat is mentesíteni. Signor Brocchetta mindenesetre csak akkor kapott a szíhez az ítélet kihirdetésekor, amikor ezt a megelőző gondoskodást hallotta. Ugyanis, mint mondta, magányos ember léven az egyetlen szorakozása, a gondoktól való menekülésének színtere a kiskocsmák világa. Nem a

börtönt, nem a pénzbírságot, ezt a kiűzetést tekintti sorscsapásnak... A tárgyalásról tudósító beszámoló felvetette: vajon ki és hogyan ellenőrizi majd az ítélet végrehajtását? Netán megküldik a fényképét minden kocsmárosnak és pincérnek? További joghézag, tegyük hozzá, hogy mi történjen azal az emberrel, aki nem is írgalmas szamaritanusként, hanem — kétségkívül önzően — azért hívja meg egy fél literre, mert a rendőr őt is felírta?! Mint tudjuk, az ellenségem ellensége az én barátom